

KANDIDAT

2355

PRØVE

MSA115 1 Risiko og samfunnssikkerhet

Emnekode	MSA115
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	07.12.2021 08:00
Sluttid	07.12.2021 13:00
Sensurfrist	28.12.2021 22:59
PDF opprettet	26.08.2022 07:49

Introduksjon

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	MSA115 forside 2021 høst	Informasjon eller ressurser
i	Informasjon MSA115 2021 høst	Informasjon eller ressurser

Alternativ A (Velg enten A eller B og besvar alle oppgaver i aktuell seksjon)

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
1	Perspektiver på risiko	Langsvar
2	Risk governance modellen	Langsvar
3	High Reliability Organisations	Langsvar
4	Safety og security risikoer	Langsvar

Alternativ B (Velg enten A eller B og besvar alle oppgaver i aktuell seksjon)

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
5	Risikobegrepet	Langsvar
6	Perspektiver på risiko	Langsvar
7	Safety og security risikoer med påstand	Langsvar

ALTERNATIV A

Eksamen består av to alternative oppgavesett: Alternativ A og B. Kandidaten velger **ett av alternativene. Alle oppgavene innen det valgte alternativ skal besvares.** La det gå frem av overskriften hvilket alternativ du velger.

1 Perspektiver på risiko

Gjør rede for og drøft ulike perspektiver på risiko.

Skriv ditt svar her

Jeg har valgt å besvare alternativ B

2 Risk governance modellen

Gjør rede for hovedtrekkene i Risk Governance modellen.

Skriv ditt svar her

Jeg har valgt å besvare alternativ B

3 High Reliability Organisations

Gjør kort rede for High Reliability Organisations (HRO) og Normal Accident Theory (NAT). Vis på hvilken måte de to organisatoriske risikoteoriene (HRO & NAT) kan utnytted og innlemmes i Risk Governance modellen. Begrunn svaret.

Skriv ditt svar her

Jeg har valgt å besvare alternativ B

4 Safety og security risikoer

Gjør rede for forskjellen mellom safety og security risikoer fra et organisatorisk perspektiv. Drøft hvorvidt forsvar i dybden (Swiss cheese modell) egner seg like bra for å analysere safety som security hendelser.

Skriv ditt svar her

Jeg har valgt å analysere alternativ B

ALTERNATIV B

Eksamen består av to alternative oppgavesett: Alternativ A og B. Kandidaten velger **ett av alternativene. Alle oppgavene innen det valgte alternativ skal besvares.** La det gå frem av overskriften hvilket alternativ du velger.

5 Risikobegrepet

Forklar hvordan risikobegrepet har ulike betydninger og fortolkninger i samfunnsvitenskapelige teorier.

Skriv ditt svar her

Alternativ B
Oppgave 1b)

I denne oppgaven skal jeg forklare hvordan risikobegrepet har ulike betydninger og fortolkninger i samfunnsvitenskapelige teorier.

Risiko er et permanent innslag i alle individer sine liv. Så lenge mennesker tar valg under usikkerhet så vil det være risiko knyttet til avgjørelsen. Man kan også si at det alltid vil være usikkerhet knyttet til valg. Samtidig er ikke risiko et begrep der man kan standardisere metodene som blir brukt for å "regne ut" risiko. Om det er mulig å regne seg fram til risiko er det ulike synspunkt på. Faktisk så kan vi si at hvordan man ser på risiko avhenger av hvordan man ser på verden. Det finnes derfor mange ulike perspektiver på risiko og synspunkt på hva risikobegrepet innebærer. Det finnes tre overordnede perspektiver der man kan kategoriserer ulike fortolkninger av risikobegrepet og dens betydning.

Det realistiske perspektivet ser på risiko som en objektiv tilstand som kan måles og vurderes og er uavhengige av sosiale og kulturelle prosesser. De anerkjenner likevel at målingene kan bli påvirket av kognitive filtre og sosiale og kulturelle fortolkningsrammer. Et eksempel på et perspektiv er det teknisk-økonomiske. Dette perspektivet ser på risiko som "risiko=sannsynlighet * konsekvens". Ved å bruke en matematisk utregning og ved å se på risiko som en objektiv trussel som eksisterer uavhengig av individuelle og sosiale fortolkningsrammer kan vi si at dette perspektivet mener at det er mulig å kvantifisere risiko. Samtidig er det viktig å anerkjenne at beregningene alltid vil bli gjort av noen (en risikoanalytiker). Derfor vil beregningene aldri kunne være helt objektive. Et annet eksempel på teorier innenfor det realistiske perspektivet er kognitive heuristikker.

Et annet perspektiv på risiko er det svakt konstruktivistiske. Dette perspektivet anerkjenner at risiko er en objektiv tilstand som kan måles, men at målingene blir mediert gjennom sosiale og kulturelle prosesser. Målingene kan ikke sees på som uavhengig av disse prosessene. Under dette perspektivet finner man for eksempel risikodefinsjonen til Aven, Rosa og Renn "Risiko kan her defineres usikkerheten og alvorlighetsgraden av en hendelse, og konsekvenser eller resultater av en aktivitet knyttet til noe mennesket verdsetter".

Denne definsjonen viser til at usikkerheten og konsekvensen må bli sett på i relasjon til alvorlighetsgraden. Usikkerheten referer til hendelsen og konsekvensen, og alvorligheten beskriver omfanget tilknyttet konsekvensen. Alvorligheten kan måles etter blant annet intensitet, volum og størrelse, og referer til noe mennesket verdsetter som kan være alt fra liv, penger og miljø.

Dette risikobegrepet skiller seg fra det teknisk-økonomiske begrepet blant annet ved at:

- Den forsøker å unngå det som de kaller for den naive realismen.
- De bestrider at risiko er en objektiv tilstand som kan måles og vurderer, uten å ta hensyn til at sosiale og kulturelle prosesser.

I stedet fokuserer den på:

- De fokuserer på både ønskede og uønskede hendelser
- De fokuserer på usikkerhet i stedet for sannsynlighet og forventet verdi
- De fokuserer på hvordan utfallet berører interessenter og ikke på spesifikke konsekvenser.

De mener derfor at det ikke er nok å se på risiko som en objektiv tilstand, uten å se på hvordan mennesker og individer forholder seg til risiko. De kombinerer dermed både ekspertkunnskap om en risiko og kunnskap om hvordan ulike individer forholder seg ulikt til

forskjellig risiko avhenge av hva de verdsetter. Et eksempel er at gamling og tap av penger (f.eks. 2000 NOK) hos en student blir sett på som en stor risiko fordi pengene er svært begrenset og man merker fort dersom en slik sum blir borte fra brukskonto. Det samme tapet på 2000 NOK trenger ikke å være en risiko for en banksjef, som tjener mye mer i måneden og hen vil derfor ikke merke like godt at en slik sum forsvinner.

En annen tilnærming til risiko er å se på risiko som et produkt av verdi, trussel og sårbarhet. Dette perspektivet vektlegger at risiko må være tilknyttet noe mennesket verdsetter.

Innenfor dette perspektivet finner vi også IRGC-modellen som anerkjenner at ekspertkunnskapen er nyttig for å komme fram til hva som er risiko, men som også mener at vi må inkludere hvordan risikopersepsjon, sosiale hensyn og sosioøkonomiske hensyn må ivaretas i prosessen. IRGC-modellen deler risiko inn i lineære, komplekse, usikre og tvetydige. Denne modellen med tilhørende risikoer vil bli gjort rede for i oppgave to.

Et siste perspektiv på hvordan man kan tolke risiko er det sterk konstruktivistiske. Dette perspektivet mener at ingenting er risiko i seg selv. Dette skiller seg tydelig fra det realistiske perspektivet. Med andre ord så mener teorier innenfor dette perspektivet at hva som er risiko vil være fullstendig påvirket av kulturelle, sosiale og politiske prosesser. Douglas med flere mener at individer ser på og forholder seg til risiko på forskjellige måter. De laget en modell som viser hvordan fire (fem) idealmennesker forholder seg til risiko og risikostyring basert på hvordan man ser på gruppetilhørighet og om man anerkjenner og respekterer lover og regler. Det automatisere individet har lav gruppetilhørighet og høy tro på lover og regler. De ser på livet som et lotteri, og at risiko derfor handler om flaks og uflaks. De tar gjerne risiko, men ønsker ikke å ta risiko som er påført dem av andre. De egalitære har høy indre gruppetilhørighet men lav tro på lover og regler. De anerkjenner fordelene ved å ta risiko men velger ofte å la være. Byråkratene har høy gruppetilhørighet og høy tro på lover og regler. De tar gjerne risiko dersom det på forhånd er laget klart definerte lover og regler. På bakgrunn av dette anerkjenner de også risikostyring, og ser på det som noe positivt. Entreprenørene har lav gruppetilhørighet og lav tiltro til lover og regler. De ser på risiko som en måte og realisere sine drømmer, og misliker risikostyring da dette blir sett på som en begrensning. Det femte idealmennesket er eremitten. De mener at det er greit å ta risiko dersom det ikke fører til skade på noen andre.

Michael Foucault har utviklet et begrep som blir kalt for governmentality. Governmentality ser på risiko som noe som er sosialt konstruert, og gir grunnlag for tiltak. Governmentality kan defineres som "kunsten å kontrollere og bruke makt gjennom individers egne og valgte oppførsel". Med andre ord så mener han at staten konstruerer hva som er risiko, og gjennom ulike virkemidler påvirker de og former innbyggerne slik at de passer inn i styringsstrukturen. Governmentality er både en strategi og en rasjonalitet. Det er en strategi fordi myndighetene kan spare ressurser ved at individene tror at de tar egne valg. Det er en rasjonalitet da myndighetene lager ulike "sannhetsregimer" om hva som er rett og galt. Innenfor hvert sannhetsregime er det klare retningslinjer og forventinger til innbyggerne. Et eksempel på det Foucault ville karakterisert som governmentality er røyking og røykeloven. Ved å ta i bruk negative virkemidler som pris, tilgjengelighet, reklame på hvor farlig det er og designet på pakken med sigaretter, forsøker myndighetene å redusere antallet røykere. Videre bidrar røykeloven til å stigmatisere gruppen, ved å gjøre det vanskeligere for de å røyke. Informasjon om ulike krefttyper og hvor farlig røyking er for helsa kommer også fram gjennom reklame, legekantoret og gjennom ikke-røykere. De er heller ikke uvanlig at ikke-røykere viser sterk misnøye når røykere går forbi med en sigarett i hånden. Dermed er målet at individet selv skal forstå at de må slutte å røyke for å redusere risikoen for at de får lungekreft. På den måten sparer staten ressurser innenfor helsevesenet.

Et annet eksempel er Luhmann, som mener at folk forstår risiko forskjellig fordi man befinner seg i forskjellige subsystemer. Han sammenligner samfunnet med systemer, og mener at det som er risiko i et subsystem ikke nødvendigvis vil være risiko i et annet subsystem. Dermed

blir kommunikasjon mellom ulike subsystemer veldig vanskelig da de har forskjellig forståelse av hva risiko er.

Med andre ord mener teorier innenfor dette perspektivet at man ikke kan regne seg fram til risiko, fordi individer verdsetter og prioriterer forskjellige verdier og man vil derfor aldri kunne ha den samme forståelsen av hva som er risiko.

Vi kan etter denne redegjørelsen se at risikobegrepet har ulike betydninger og fortolkninger i samfunnsvitenskapelige teorier. Forståelsen av risiko kan være svært varierende avhengig av hvordan man ser på verden. Det at risikobegrepet har ulike betydninger og fortolkninger kommer også klart fram, der noen ser på risikobegrepet som noe man kan regne seg fram til og som er en objektiv tilstand og andre mener at ingenting er risiko i seg selv.

6 Perspektiver på risiko

Vis hvordan ulike perspektiver på risiko kan innlemmes i en og samme modell (Risk Governance modellen) og hvordan dette kan komme til uttrykk i praktisk politikk. Illustrer med *ett* eksempel.

Skriv ditt svar her

Oppgave 2b)

Jeg skal i denne oppgaven vise hvordan ulike perspektiver på risiko kan innlemmes i Risk Governance modellen, og hvordan dette kan komme til uttrykk i praktisk politikk. Jeg kommer til å bruke pandemi og tiltak som et eksempel.

Som vist i oppgave en har Risk Governance modellen (RG) klart å inkludere både det realistiske perspektivet (teknisk- økonomisk) på risiko og samfunnsvitenskapelige perspektiver (sterk konstruktivistisk) på risiko og befinner seg dermed under kategorien svak konstruktivistisk perspektiv på risiko. Risk Governance ble laget for å avdekke, analysere og evaluere risikoer for å kunne karakterisere om de er lineære, komplekse, usikre og tvetydige. Lineære risikoer er ikke preget av verken kompleksitet, usikkerhet eller tvetydighet.

Komplekse risikoer er risikoer der man har vanskeligheter for å identifisere årsakssammenhenger. Usikre risikoer er risikoer der det er usikkerhet knyttet til årsak, konsekvenser og sammenhenger. Dette kan være fordi man mangler datagrunnlag for å vurdere risikoen eller det er uenigheter mellom eksperter. Tvetydige risikoer handler om uenigheter. Det finnes to ulike tvetydigheter. Den første omhandler uenigheter om bevis, altså uenigheter om selve risikoen. Den andre omhandler uenigheter om verdier. Da er det altså ikke uenigheter om selve risikoen, men uenigheter om hvilke verdier man skal prioritere. Man kan på et generelt grunnlag si at å velge risiko også handler om å velge verdier.

De har en optimistisk tilnærming til risiko, og det er en modell som kan tas i bruk for å analysere og finne passende risikostyringsstrategi basert på risikoen karakter. Forutsetning for at prosessen skal være vellykket er blant annet tillit, åpenhet og dialog. RG består av fem hovedelementer og to sfærer.

Den første sfæren er kunnskapssfæren. Kort sagt innebærer den å samle inn kunnskap om risikoen.

Først starter man med en *før-vurdering*. En slik før-vurdering består av problem-framing, tidlig varsling, screening og vitenskapelige konvensjoner. Det handler først og fremst å finne ut av hva som er risikoen. Vi må finne ut hvilke problemer vi står ovenfor. I forhold til pandemi startet denne prosessen allerede i desember 2019/ januar 2020 da det kom meldinger om et nytt virus i Kina. Da startet prosessen ved å finne ut av hva dette viruset var for noe, hva konsekvensene var dersom man fikk det og hvordan det smittet. Vi kan si at for Norges del starten denne prosessen på nytt igjen da viruset først ble oppdaget i Tromsø i mars 2020.

Etter det går vi videre til selve *risikovurderingen*. Den består av to elementer, risikovurdering og vurdering av hensyn. Før man går inn i risikovurderingen så må man velge hvilken metode man skal bruke under den første delen av risikovurderingen som innebærer fareestimering, eksponering og sårbarhetsvurdering og risikoestimering. Dette er den teknisk-økonomiske delen av modellen. Hvor mye kunnskap har vi? Hva er årsakssammenhengene? Hvor stor er sannsynligheten for at barn blir smittet? Er konsekvensene verre for voksne enn for barn? Dette er alle spørsmål som ekspertene må finne ut av. Vurdering av hensyn innebærer å ta hensyn til risikopersepsjon, sosiale hensyn og sosioøkonomiske hensyn/konsekvenser. Dette er den samfunnsvitenskapelige delen av modellen der man tar hensyn til hvordan befolkningen opplever risikoen og hvilke konsekvenser risikoen vil ha for samfunnet og økonomien. Etter at ekspertene har kommet fram til sine konklusjoner, sammenstiller man de med konklusjonene i vurdering av hensyn for å karakterisere risikoen. Regjeringen diskuterte sammen med blandt annet FHI og Helsedirektoratet og kom fram til at covid-19 viruset var både en kompleks og usikker risiko. Det var en kompleks risiko fordi de hadde vanskeligheter ved å identifisere årsakssammenhenger, og det var en usikker risiko

fordi det var mye usikkerhet knyttet til årsakene og ikke minst hva konsekvensene vil være. Dette vil jeg komme tilbake til under risikostyringen.

Etter at selve risikovurderingen er gjennomgått beveger man seg videre til *toleranse og akseptvurderingen*. Gjennom en risikokarakterisering sammenstiller man en risikoprofil, bedømmer alvorlighetsgraden og kommer med forslag til risikoreduserende tiltak. Ekspertene diskuterte mye på bakrommet i forhold til hvordan landet skulle håndtere pandemien. Forslag som å stenge barnehager, stenge grensene, stenge frisører og stenge skoler var noe som kom fram. Dette markerer også slutten på ekspervurderingen og kunnskapssfæren.

Videre beveger man seg inn i styringssfæren der det er risikostyrerne som bestemmer, men vi befinner oss fortsatt i toleranse- og akseptvurderingen. Etter risikokarakteriseringen beveger man seg videre til risikoestimering. Her bedømmer man om covid-19 pandemien er en akseptabel, tolererbar eller ikke-tolererbar risiko samt komme med nye forslag til risikoreduserende tiltak. Etter å ha hatt god dialog med ekspertene gjennom før-vurderingen og risikovurderingen kom regjeringen fram til at covid-19 pandemien uten å iverksette tiltak var en ikke-tolererbar risiko, og at vi derfor måtte sette inn tiltak for å prøve å eliminere den så mye som mulig. På den måten ble den en tolererbar risiko.

Videre beveger man seg til *risikostyringen*. Valg av risikostyringsstrategi vil være på bakgrunn av hvordan risikoen er karakterisert. En lineær risiko, det vil si en risiko som verken er preget av kompleksitet, usikkerhet eller tvetydighet vil være preget av en instrumentell styringsstrategi der man forsøker å komme fram til den mest kostnadseffektive måten å løse risikoen på. Involverte interessenter vil være internt ansatte. Komplekse risikoer vil være preget av en risikobasert strategi der man forsøker å samle relevante eksperter til å komme fra til en så gyldig og ny kunnskap som overhodet mulig. Usikre risikoer vil være preget av en føre-var strategi der man må samle både internt ansatte, berørte interessenter og relevante interessenter for å prøve å finne den beste løsningen videre. Tvetydige risikoer vil være preget av en diskursbasert strategi der man involverer internt ansatte, eksterne eksperter, berørte interessenter og allmennheten for å sammen komme fram til den beste løsningen gjennom kommunikasjon og dialog.

Denne prosessen består av å identifisere, analysere og evaluere forslag til tiltak.

Myndighetene samlet sammen all informasjonen de hadde tilegnet seg i kunnskapssfæren og forsøkte å komme fram til den mest nyttige styringsstrategien.

Siden pandemien var preget av mye usikkerhet så var det nyttig å ta i bruk en føre-var strategi. Avslutningsvis skal man realisere tiltakene. Dette gjorde myndighetene ved å iverksette tiltak som å stenge landet, stenge barnehager, stenge skoler og vedta hjemmekontor der det er mulig. I ettertid skal man monitorere og kontrollere tiltakene og ta imot tilbakemelding om hvordan de har fungert og om tiltakene har fungert etter hensikt. Etter en stund fikk man mer informasjon om viruset og hvordan det smittet samt hvor syke barna ble i forhold til de voksne. Derfor ble barnehagene åpnet igjen da man så at barn ikke ble like syke som voksne og det var ikke i barnehagen de ble smittet. Det at myndighetene valgte å ta i bruk de tiltakene som de gjorde viser hvor usikker situasjonen rundt dette viruset var. De tenkte at det var bedre å iverksette for mange tiltak enn for få tiltak. En av utfordringene vi står ovenfor i dag er vaksiner som et risikoreduserende tiltak. Man kan si at det er en tvetydig risiko i forhold til hvilke verdier man skal prioritere. På den ene siden så sier ekspertene at vaksiner fungerer, og på den andre siden så må man ta hensyn til at noen ikke kan eller ønsker å ta vaksiner. Det er kommet forslag om å ta i bruk vaksinepass for å åpne samfunnet. Norge legger mye vekt på individuelle rettigheter og retten til å bestemme over egen kropp. En slik løsning vil derfor kreve mye dialog, siden det vil utelukke mange grupper fra samfunnet. Her handler det derfor om en strid mellom verdier knyttet til å åpne samfunnet igjen, om "alle for være med" eller om det bare de som er vaksinert, og eventuelt hva man gjør med de som ikke kan ta vaksinen.

Risk Governance er en dynamisk prosess. Det vil si at når vi er ferdige med risikostyringen, så begynner man på nytt igjen eller så beveger man seg mellom risikostyringen og toleranse-

og akseptvurdering for å hele tiden kontrollere og komme med forslag til risikoreduserende tiltak. Etterhvert som man har fått tilbakemelding på risikoreduserende tiltak og etterhvert som risikoen endrer karakter må man gjøre vurderingene på nytt igjen. Vi kan i dag si at vi på nytt befinner oss i starten av Risk Governance med den nye Omikron-varianten. Det er mye usikkerhet knyttet til denne varianten.

Det er viktig at demokratiske prosesser øker i takt med risikoens karakter. Det vil si at jo lengre "oppe" og jo mer usikre og tvetydig risikoen blir, jo viktigere er det å inkludere og invitere til dialog for å komme fram til løsninger som virker passende for alle. Dette ser vi tydelige eksempler på i dag. I mars 2020 godtok befolkningen at landet stengte ned fordi risikoperspesjonen knyttet til viruset var så høyt. I dag ser vi en annen trend. Enkelte i befolkningen er lei av tiltak, og det nye omikron-viruset kan både karakteriseres som usikkert og tvetydig i forhold til verdier. Det er en større andel av befolkningen som setter økonomiske hensyn foran andre hensyn. Risikoperspesjonen knyttet til viruset er ikke heller like stor nå som før. Myndighetene bør derfor invitere til dialog med allmennheten og berørte interessenter for å komme fram til den beste løsningen. Enkelte vil ikke godta at bedriften må stenge en gang til.

Kommunikasjon inngår i alle de fire hovedelementene. Denne kommunikasjonen har fire mål:

- 1) Utdanning og opplysning
- 2) Forsøk på atferdsendring
- 3) Bygge tillit til de institusjonene som jobber med risikostyringen
- 4) Invitere til dialog og deltakelse

Videre er det viktig å påpeke at Risk Governance ikke foregår i et vakuum, men er en del av en større prosess som påvirker hele prosessen men også hvert hovedelement. Kvaliteten på Risk Governance vil være avhengig av den organisatoriske kapasiteten til organisasjonene som er inkludert, aktørnettverket rundt organisasjonen, det sosiale klimaet rundt aktørnettverket og til slutt det politiske- og regulative klimaet. Vi ser at ulike land har håndtert covid-pandemien forskjellig. Dette er blant annet fordi det politiske klimaet vil være forskjellig. I Kina hamret de igjen dørene til de som var smittet av covid-viruset, i Brasil benektet presidenten at viruset var farlig og i Hviterusland ga presidenten beskjed om at kunne drikke vodka og ta badstu for å forhindre at de ble smittet av viruset.

7 Safety og security risikoer med påstand

Gjør rede for forskjellen mellom safety og security risikoer. Drøft påstanden «risk governance framework egner seg bedre for å håndtere safety risiko enn security risiko».

Skriv ditt svar her

Oppgave 3b)

I denne oppgaven skal jeg gjøre rede for forskjellen mellom safety og security risikoer. Videre skal jeg drøfte påstanden "risk governance framework egner seg bedre for å håndtere safety risiko enn security risiko"

Safety risikoer kan beskrives som naturkatastrofer, organisatoriske hendelser og teknologiske ulykker. Security kan defineres som "den oppfattede eller faktiske evnen til å forutse, tilpasse seg, motstå og komme seg fra farer eller risikoer forårsaket av et menneskets forsettlig, bevisste og ondsinnede handling". Eksempler på security risikoer er hacking, kriminalitet, organisatorisk kriminalitet eller terror. Man kan også si at security handler om beskyttelse fra fare og at safety handler om å føle seg trygg. Samtidig kan det diskuteres om safety risikoer og security risikoer er så fundamentalt forskjellige at det kreves forskjellige måter å analysere, håndtere og styre dem. På mange måter så går safety risikoer og security risikoer inn i hverandre. Et eksempel er hvordan sikkerhetskultur (safety) kan påvirke hacking (security). Dersom min bedrift er veldig strenge på digital sikkerhet på grunn av sårbarheten digitalisering fører med seg og tvinger med til å skifte passord annenhver uke, så kan de resultere i at jeg blir irritert fordi jeg glemmer passordene mine. Jeg velger da å ta i bruk det samme passordet hver gang slik at jeg slipper å ringe IT-avdelingen for å omstille passordene mine annenhver uke. Dette kan føre til at hackere får lettere tilgang til kontoen min. Vi kan også se på det på andre måter å tenke at siden det er en god sikkerhetskultur i bedriften (jeg skifter passordet mitt annenhver uke) så blir det vanskeligere for en hacker å få tilgang til mine kontoer. På den måten henger safety og security risikoer veldig tett sammen.

Samtidig er det mye som skillelr safety risikoer og security risikoer. I forhold til risikoanalyse vil man ta i bruk kvalitative risikoanalyser for å identifisere security risikoer, og kvantitative for å identifisere safety risikoer. I forhold til tiltak så vil safety risikoer være kjente for organisasjonen og man vil kunne iverksette tiltak raskt. Security risikoer vil være preget av uvitenhet og tiltakene er ofte symbolske. Intensjonene vil også skille seg. Security risikoer vil være preget av intensjon i kombinasjon med ondsinnede handlinger, og safety risikoer vil være preget av både intensjon og ikke. Det viktigste skiller er at safety risikoer ikke er et resultat av en bevisst og ondsinnet handling. Dersom jeg bevisst ikke skriver passordet på jobb er det en safety risiko men dersom jeg tar med en minnepinne for å kopiere hemmelige dokumenter er det en security risiko

Som vist i oppgave en vil enkelte perspektiver hevde at risiko er knyttet til noe mennesket verdsetter. Man kan si at mennesker har ofte sterkere og mer følelser knyttet til security risikoer. Hacking og terror er risikoer som vil vekke sterkere følelser enn naturhendelser og organisatoriske ulykker. Safety risikoer og tiltak knyttet til det vil ikke vekke like store følelser. Noen vil hevde at det er en skjevhet i forhold til sannsynlighet for en risiko og iverksatte tiltak. Siden security risikoer vekker så sterke følelser så vil man kreve flere tiltak knyttet til slike hendelser enn tiltak for å forhindre safety risikoer. Det er større sannsynlighet for at mailen min blir hacket enn at noen vil kjøre en lastebil gjennom Carl Johan, men jeg skifter aldri passordet på mailen.

"Risk governance egner seg bedre for å håndtere safety risiko enn security risiko"

Først er det viktig å kort gjennomgå hva risk governance er. Risk governance ble laget for å avdekke, analysere og evaluere risikoer for å kunne karakterisere om de er komplekse, usikre og tvetydige for å finne passende strategier for styring av risiko.

Man kan argumentere for at denne påstanden stemmer. Et argument er at det er enklere å fange opp safety risikoer i før-vurderingen. Dersom man skal ta utgangspunkt i hvordan risk governance karakteriserer risiko så vil security risikoer ofte havne i kategoriene usikker eller tvetydig risiko. Dette fordi det er mye usikkerhet knyttet til årsaker, konsekvenser, hva som blir rammet og når det blir rammet. Den er også tvetydig fordi det kan være stor uenighet knyttet til om man skal iverksette tiltak for å forhindre for eksempel terror. Hvor langt skal man gå for å forhindre at et terrorangrep skjer? Holder det med å sette blomsterpottet i Carl Johan eller skal vi overvåke innbyggerne også? Det handler om hvilke verdier man skal prioritere. Dersom man mener at personvern og privatliv skal prioriteres foran overvåkning er det et verdivalg man har tatt. Det vil videre si at strategiene for styring av risiko vil være føre-var baserte eller dialogbaserte, som innebærer involvering av både allmennheten og berørte interessenter. Det å hindre biltilgang til gågater er en føre-var basert strategi. Samtidig legger Risk Governance mye vekt på åpenhet for at prosessen i det hele tatt skal være vellykket. Man kan hevde at man ikke kan være like åpen når det kommer til å håndtere security risiko. Dette er fordi man ikke ønsker at personer som faktisk har ondsinnede intensjoner skal få informasjon om hvor man er sårbar. Det er viktig å huske på at security har ulike nivåer, og hvordan vi analyserer og vurderer security risikoer vil være svært forskjellig avhengig av disse nivåene. På individnivå er security knyttet til individuell trygghet og da er menneskerettigheter et viktig stikkord. På organisatorisk nivå er security knyttet til organisatorisk sikkerhet og da er sikkerhetskultur et viktig stikkord. Samtidig er kan vi også se på security på en nasjonalt nivå, og da handler det om å beskytte statens grenser. Siden security risikoer ikke kan måles kvantitativt, vil det også være større usikkerhet knyttet til risikoreduserende tiltak. Er det slik at ingen kjører gjennom Carl Johan fordi blomsterpottene står der eller er det fordi ingen ønsker det? Hadde noen ønsket å skade befolkningen kunne de valgt å sprengte en bombe på Oslo City eller sentralstasjonen. Prioriterer man tiltak på et sted, så prioriterer man vekk tiltak et annet sted. Man kan derfor argumentere for at risk governance egner seg bedre for å håndtere risiko enn security risikoer. Dette fordi det ikke er like sterke følelser knyttet til safety risikoer og da sistnevnte gir mye større rom for åpenhet i forhold til tiltak. Dersom jeg videre inkluderer at prosessen rundt risk governance har mye å si for utfallet, og dersom organisasjonen ikke har kapasitet til å håndtere security risikoer og sette i gang tiltak knyttet til security så vil risk governance egne seg bedre til å håndtere safety risiko da organisasjonen ofte har mer kapasitet til å håndtere slike risikoer.

På den andre siden så kan vi argumentere for at utsagnet ikke stemmer. Selv om det kanskje vil være lettere å plukke opp safety risikoer i før-vurderingen så er det mange følelser knyttet til security risikoer. Dersom det skjer en security risiko et annet sted i Europa, for eksempel et terrorangrep så vil vi kunne ta inspirasjon fra det og iverksette tiltak her. Det er det ikke like lett å gjøre ved en safety risiko. En flom i Tyskland vil ikke nødvendigvis iverksette så store følelser hos oss. Jeg nevnte i oppgave to at man før man setter i gang med risikovurderingen så må man bestemme seg for hvilken metode man skal ta i bruk. Dette viser at risk governance er fleksibel i bruk av metode for å estimere risiko, noe som gjør det mulig å vurdere kvalitative risikoer som security risikoer. Samtidig vil rammeverket kunne bidra til å samle inn viktig kunnskap om befolkningens risikoperspeksjon og sosiale hensyn knyttet til security risikoer, da dette kan skille seg fra ekspertene. Tidligere har jeg også gjort rede for hvor sammensveiste safety risikoer og security risikoer er. Security risikoer er også noe man må forholde seg til, og gjennom risk governance vil man kunne få en systematisk analyse av hva ekspertene mener, hva befolkningen mener og om risikoprofilen er akseptabel, tolererbar eller ikke-tolererbar og hvilke risikoreduserende tiltak man skal iverksette. Som nevnt kan det være litt vanskelig å få tilbakemelding om tiltakene har hjulpet da security risikoer skjer mye sjeldnere enn safety risikoer. Tiltak som er iverksatt for å håndtere safety risikoer kan virke inn på security risikoer og omvendt. I forhold til risikostyringen (i risk governance) vil jeg si at rammeverket egner seg godt til å analysere risikoreduserende tiltak. Mange tiltak i forhold til security vil ha store kostnader og lite nytte. Man kan derfor gjøre en vurdering av nytte i tiltakene, og samtidig kan man sammenligne det opp mot befolkningens risikoperspeksjon. Jeg vil derfor argumentere for at rammeverket egner seg like godt til å håndtere security risikoer som safety risikoer.

Jeg vil etter denne drøftingen konkludere med at risk governance ikke nødvendigvis egner seg bedre for å håndtere safety risikoer enn security risikoer. Dette er fordi risk governance er preget av systematikk og inkluderer både eksperkunnskap om risiko og vurdering av hensyn i forhold til "lekfolk". Jeg vil derfor argumentere for at rammeverket kan håndtere begge risikoene like godt, men man at organisasjonen som gjennomfører risk governance er avhengig av å ha et nettverk rundt seg som er preget av organisatorisk kapasitet.